Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

22.09.2021

MIG-2115924
00.03.00
MIGDno-2021-1604

Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta

Viite: VNS 4/2021 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta: asiantuntijakuuleminen torstaina 23.09.2021 klo 12.00.

Maahanmuuttoviraston lausunto koskien sisäisen turvallisuuden selonteon maahanmuuttoon liittyviä teemoja.

Viime vuosina Maahanmuuttoviraston tehtäväkenttä on laajentunut ja vaikka hakijamäärissä on ollut suuria vaihteluja, työnteon, opiskelun ja perheen vuoksi vireille tulevien asioiden määrä on kasvanut tasaisesti. Maahanmuuttovirasto olettaa maahanmuuton volyymin edelleen lisääntyvän: virasto korostaa, että lähtökohtaisesti jokainen maahanmuuttaja on viraston asiakas ja tarvitsee asiaankuuluvan luvan tai EU-rekisteröinnin. Suomeen suuntautuvasta muuttoliikkeestä yli 90 prosenttia on työ-, perhe- ja opiskeluperäistä. Vastaavasti alle 10 prosenttia muuttoliikkeestä on humanitääristä maahanmuuttoa.

Kuten selonteossa nostetaan esille, maahanmuuttopolitiikalla edistetään suomalaisen yhteiskunnan elinvoimaisuutta ja toteutetaan Suomen kansainvälisiä velvoitteita. Sujuvat, oikeudenmukaiset ja yksilölliset lupa-, kotoutumis- ja kansalaisuuspalvelut vastaavat yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin. Toimiva ja turvallinen Suomi houkuttelee kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita perheineen. Maahanmuutto ei itsessään ole sisäisen turvallisuuden kysymys, mutta sääntelemättömänä muuttoliike voi aiheuttaa epävakautta valtioiden sisällä ja välillä. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan, kehittämällä EU:n yhteistä kokonaisvaltaista järjestelmää, Suomi pystyy yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa vastaamaan parhaalla tavalla globaalin muuttoliikkeen tuomiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

Selonteossa nostetaan esille, että suhtautuminen maahanmuuton eri muotoihin aiheuttaa yhteiskunnallisia jakolinjoja. Kotoutumisen haasteet sekä esimerkiksi paperittomuuden lisääntyminen voivat aiheuttaa syrjäytymistä ja johtaa jopa varjoyhteiskuntien syntymiseen yhteiskunnan reunoille, mikä ilmiönä heikentää sisäistä turvallisuutta ja ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta. Maahanmuuton lieveilmiöihin vastaamiseksi muun ohella ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän resurssien turvaaminen on olennaista.

Maahanmuuttovirasto nostaa suhteessa sisäisen turvallisuuden selontekoon esille muun ohella, että:

- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän resurssit on tarpeen turvata. Auttamisjärjestelmä toimii nykytilassa hyvin niukoilla resursseilla ja jatkuvasti kasvavilla asiakasmäärillä.
- Erilaiset hybridivaikuttamisen keinot, jotka pitävät sisällään turvapaikanhakijoiden suuntaamisen EU:n ulkorajoille, vaikuttavat viimeaikaisten tietojen valossa olevan kasvava trendi (Valko-Venäjältä kohti Puolaa, Liettuaa ja Latviaa). Ns. sekundaarinen muuttoliike näyttää toistaiseksi suuntautuneen lähinnä Keski-Eurooppaan, mutta Maahanmuuttovirasto pitää mahdollisena, että liike voisi suuntautua myös Suomeen.
- Sisäisen turvallisuuden kannalta on huomioitava laittoman maahanmuuton paine lähialueilta ja myös kauempaa, johon ei ole näköpiirissä Maahanmuuttoviraston toimivallassa olevaa ratkaisua. COVID-pandemian aikana on mahdollista, että muuttoliikepaine on entisestään kasvanut. On selvää, että em. kokonaisuus on hybridivaikuttamisen mielessä merkittävä potentiaalinen riski.

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

- Viranomaisten välinen tiedonvaihto on avainasemassa oleskelulupaprosessien väärinkäytösten havaitsemisessa. Niin Sisäisen turvallisuuden selonteossa kuin myös Laittoman maahantulon ja maassa oleskelun toimintaohjelmassa (2021) painotetaan hyvin voimakkaasti viranomaisyhteistyötä ja riskien ennaltaehkäisyä. Tätä täydentää jälkivalvonta, jota kehitetään parhaillaan.
- Ilman oleskeluoikeutta olevien ulkomaalaisten maasta poistamisen haasteet ovat myös osa maahanmuuttojärjestelmän haavoittuvuutta. Maastapoistamispäätöksen saaneiden ulkomaalaisten palauttaminen kotimaihinsa on vaikeaa useisiin sellaisiin valtioihin, joista Suomeen tulee paljon turvapaikanhakijoita, näiden maiden yhteistyöhaluttomuudesta johtuen. Maastapoistamispäätöksen saaneet henkilöt, jotka eivät palaa kotimaihinsa vapaaehtoisesti ja joita ei saada palautettua viranomaistoimin, voivat jäädä maahan laittomasti. Laittoman maassa oleskelun kasvuun liittyy usein muita yhteiskunnan kannalta haitallisia ilmiöitä, kuten ihmiskauppaa ja hyväksikäyttöä, laittoman maahantulon järjestämistä, syrjäytymisen vaaraa, harmaata taloutta, rikolliseen toimintaan ajautumista ja mahdollista radikalisoitumista.
- Monet satunnaiset/hyvin vaikeasti ennakoitavissa olevat prosessit saattavat vaikuttaa maahanmuuttajien kohdemaiden valinnassa enemmän kuin mitä historiallisesti on tapahtunut. Näihin prosesseihin kuuluvat esimerkiksi sosiaalisessa mediassa leviävät huhut siitä, millainen turvapaikkaprosessi tietyssä valtiossa on sekä tietyssä valtiossa jo asuvan diasporan kertomat asiat ko. valtion olosuhteista.
- Vastaksena em. kokonaisuuksiin Maahanmuuttovirastoon on vakiinnutettu valtakunnallinen tilannekeskus, joka tuottaa säännöllisesti tietoa ja arvioita mm. turvapaikkaprosessista ja sen etenemisestä sekä vastaanottojärjestelmän piirissä olevista turvapaikanhakijoista. Valtakunnallista ja alueellista valmiussuunnittelua on edistetty ja viranomaisten osaamista, riskien arviointia ja keskinäistä yhteistyötä kehitetty. Laajamittaiseen maahantuloon liittyvillä moniviranomaisharjoituksilla testataan tilanteen edellyttämiä kyvykkyyksiä ja tunnistetaan esille nousevia kehittämistarpeita.

Ylijohtaja Jari Kähkönen

Erityisasiantuntija Martin Airisto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 22.09.2021 klo 09:14. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet -

Jakelu	Ulkoasiainvaliokunta/valiokuntakanslian sihteeri Kristiina Ellonen
Tiedoksi	Migri/oikeuspalvelu, SM/maahanmuutto-osasto